

Nobelova cena
za literatúru

INAQUE

Annie Ernaux

JEDNODUCHÁ VÁŠEŇ / POSADNUTOSŤ

Preklad
Mária Michalková

Annie Ernaux

Jednoduchá vášně

Posadnutost'

Annie Ernaux
PASSION SIMPLE
L'OCCUPATION

COPYRIGHT © Éditions Gallimard, 1991 for Passion simple

COPYRIGHT © Éditions Gallimard, 2002 for L'Occupation

TRANSLATION © Mária Michalková Rovná 2026

COPYEDITING Martina Kubealaková

COVER © Arriba!

SLOVAK EDITION © Inaque 2026

ISBN 978-80-8207-322-8

ISBN e-book 978-80-8207-323-5

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať so zámerom ju rozširovať v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

Annie Ernaux

Jednoduchá vášně

Posadnutost'

INAQUE

JEDNODUCHÁ VÁŠEŇ

Časopis *My dvaja* je obscénnejší ako Sade.

ROLAND BARTHES

Teraz v lete som si po prvý raz pozrela na televíznom kanáli Canal+ film označený ako X. Televízor nemá dekodér, obraz bol rozmazaný, reč nahradili čudné pazvuky, praskanie, plieskanie, akýsi iný jazyk, mäkký a neprerušovaný. Dala sa rozoznať silueta ženy v korzete a pančuchách na podvážkovom páse a muž. Dej bol nezrozumiteľný a nedalo sa predvídať nič, ani aktivity, ani pohyby. Muž sa priblížil k žene. Vo veľkom detaile sa na blikajúcej obrazovke objavilo dobre viditeľné ženské pohlavie, potom mužské pohlavie v erekcii, ako vklázlo do ženinho. Veľmi dlho trvajúce pohyby dvoch pohlaví tam a späť boli zobrazované z rôznych uhlov. Penis sa znovu objavil v mužovej ruke a po bruchu ženy sa rozliala sperma. Nepochybne je možné zvyknúť si na tento pohľad, prvýkrát to rozruší. Celé stáročia, stovky generácií a až teraz môžeme vidieť spájanie mužského a ženského pohlavia, spermu, to, na čo sme sa nemohli pozeráť bez toho, aby sme takmer nezomreli, sa stalo rovnako samozrejmé ako podanie ruky.

Zdalo sa mi, že písanie by malo smerovať k tomu-
to, k dojmu, aký vzbudzuje scéna pohlavného aktu,
k úzkosti a ohromeniu, k pozastaveniu morálneho
súdu.

Od septembra minulého roka som nerobila nič iné, iba čakala na muža: či mi zavolá, či príde. Chodila som do supermarketu, do kina, nosila som šatstvo do čistiarne, čítala, opravovala písomky, fungovala som presne tak ako predtým, ale bez dlhodobého návyku týchto aktivít by som to dokázala iba za cenu ohromného úsilia. Najmä pri rozprávaní som mala dojem akoby môj život pokračoval bezo mňa. Slová a vety, dokonca aj smiech sa mi v ústach formovali bez toho, aby sa na nich skutočne podieľalo moje myslenie alebo vôľa. Mimochodom, mám len hmlistú spomienku na to, čo som robila, na filmy, ktoré som videla, na ľudí, ktorých som stretla. Môj život ako celok bol umelý. Jediné aktivity, kde sa zapájala moja vôľa, túžba a čosi, čo mohlo byť ľudskou inteligenciou (predvídať, hodnotiť pre a proti, myslieť na dôsledky), súviseli s týmto mužom:

Čítať v novinách články o jeho krajine (bol cudzinec).

Výberať si šaty a líčidlá.

Písať mu listy.

Meniť posteľnú bielizeň a dávať do izby kvety.

Robiť si poznámky, čo mu nabudúce nesmiem zabudnúť povedať, čo by ho mohlo zaujímať. Kupovať whisky, ovocie, rôzne chuťovky na spoločný večer. Predstavovať si, v ktorej miestnosti sa budeme milovať, keď príde.

Jediné témy rozhovorov, ktoré prenikli mojou ľahostajnosťou, sa vzťahovali k tomuto mužovi, k jeho funkcii, ku krajine, z ktorej prišiel, k miestam, ktoré navštívil. Osoba, ktorá sa so mnou rozprávala, netušila, že môj náhly záujem o jej slová nevyvolal spôsob podania a iba veľmi málo sa týkal samotnej témy, v skutočnosti išlo o to, že raz, asi desať rokov predtým, než som ho stretla, bol A. na pracovnej ceste v Havane, možno vošiel práve do night-clubu Fiorendito, ktorý mi, povzbudená mojím záujmom, podrobne opísala. Rovnaké to bolo, keď som čítala: vety, ktoré ma zastavili, súviseli so vzťahmi medzi mužmi a ženami. Zdalo sa mi, že ma naučia niečo o A. a dajú nejaký zmysel tomu, čomu som chcela veriť. Ak som teda čítala v Grossmanovom *Živote a osude*, že „keď človek miluje, zatvára pri bozkávaní oči“, predstavovala som si, že A. ma miluje, lebo ma vždy bozkával takto. Zvyšok knihy sa potom stal tým istým, čím bola každá moja aktivita v tom roku: prostriedkom, ako vyplniť čas čakania medzi dvoma stretnutiami.

Nemala som inú budúcnosť ako ďalší telefonický rozhovor, ktorý určí, kedy sa stretneme. Okrem pracovných povinností – mal môj rozvrh – som sa

usilovala čo najmenej odchádzať z domu a neustále som sa obávala, že pre neprítomnosť zmeškám jeho telefonát. Vyhýbala som sa aj používaniu vysávača alebo fěnu, ktoré by mi mohli zabrániť počuť zvonenie. Každé z nich ma mučilo nádejou, tá však často trvala, iba kým som pomaly nezdvihla slúchadlo a nepovedala haló. Keď som zistila, že to nie je on, zmocnilo sa ma také sklamanie, že sa mi osoba na druhom konci linky sprotivila. Len čo som počula hlas A., moje čakanie, nekonečné, bolestné a, samozrejme, žiarlivé, zmizlo tak rýchlo, až sa mi zdalo, že som bola bláznivá a zrazu som opäť normálna. V podstate ma zarážala bezvýznamnosť toho hlasu a prehnaná dôležitosť, ktorú mal v mojom živote.

Ak mi oznámil, že príde o hodinu – má „príležitosť“, teda zámienku, že môže meškať bez toho, aby vzbudil podozrenie svojej ženy –, začala som čakať iným spôsobom, bezmyšlienkovite, dokonca bez túžby (až natoľko, že som si kládla otázku, či budem schopná rozkoše), bolo to čakanie naplnené horúčkovitou energiou na úlohy, ktoré som si nedokázala rozvrhnúť: osprchovať sa, vybrať poháre, nalakovať si nechty, utrieť podlahu. Už som nevedela, koho čakám. Bola som skrátka korisťou nadchádzajúceho okamihu, v ktorom ku mne doľahne zvuk bŕzd, zabuchnutie dverí, kroky na betónovej podeste, a približovanie sa tohto okamihu ma naplňovalo neopísateľnou úzkosťou. Keď mi doprial viac času, tri či štyri dni medzi telefonátom a príchodom, s nechuťou som si predstavovala všetku prácu, ktorú budem musieť urobiť, obedy či večere s priateľmi, na ktoré musím ísť, kým ho uvidím. Túžila som nerobiť nič iné, iba ho čakať. A čoraz viac ma

desila predstava, že sa prihodí niečo také, čo zabráni nášmu stretnutiu. Raz popoludní, keď som sa vracala domov autom a mal prísť asi o polhodinu, mi prebleskla hlavou myšlienka, že by som sa mohla s niekým zraziť. A hneď nato: „Neviem, či by som zastala.“*

Keď som bola hotová, naličená, učesaná, dom uprataný a ešte mi zostával nejaký čas, nebola som schopná čítať alebo opravovať písomky. A tiež som nechcela zamestnať myseľ niečím iným ako čakaním na A.: istým spôsobom išlo o to, nepokaziť si ho. Často som si písala na kúsok papiera dátum, hodinu a „príde“ spolu s inými vetami, s obavami, že nepríde, že po mne menej túži. Večer som sa k papieru vrátila, „prišiel“, poznamenajúc si detaily stretnutia. Potom som si otupená pozerala naškriabané riadky s dvoma odsekmi napísanými pred a po, ktoré sa čítali vcelku, bez prerušenia. Medzi nimi boli slová, pohyby, pre ktoré sa všetko ostatné stávalo bezvýznamným vrátane zápiskov, ktorými som sa ich pokúšala zachytiť. Priestor vymedzený dvoma zvukmi, brzdením jeho Renaultu 25 a naštartovaním, keď som si bola istá, že nič iné v mojom živote nikdy nebolo dôležitejšie, ani mať deti, ani uspieť

* Často zvyknem zvažovať v protikladoch túžbu a nehodu, ktorú by som spôsobila alebo ktorej by som bola obeťou, chorobu, niečo viac či menej tragické. Je to dosť spoľahlivý spôsob, ako odmerať silu svojej túžby – možno aj ako vyzývať osud –, vedieť, akú cenu som v predstavách ochotná zaplatiť: „Je mi jedno, či mi zhorí dom, ak sa mi podarí dokončiť to, čo píšem.“

na skúškach, ani ďaleko cestovať, ako byť popoludní s týmto mužom v posteli.

Trvalo to iba niekoľko hodín. Nemala som hodinky, zložila som si ich predtým, než prišiel. On si svoje nechal a obávala som sa chvíle, keď sa na ne diskretné pozrie. Keď som išla do kuchyne po ľadové kocky, pozrela som sa nad dvere, kde viseli nástenné hodiny, „viac než dve hodiny“, „hodina“ alebo „o hodinu tu budem a on bude preč“. Spytovala som sa samej seba s úžasom: „Kde je prítomnosť?“

Pred odchodom sa uvážlivo obliekal. Pozorovala som, ako si zapína gombíky na košeli, navlieka ponožky, slipy, nohavice, ako sa obráti k zrkadlu a viaže si kravatu. Keď si oblečie sako, všetko sa skončí. Bola som už iba časom, ktorý cezo mňa plynul.

Len čo odišiel, ochromila ma nesmierna únava. Neupratala som hneď. Pozorovala som poháre, taniere so zvyškami, plný popolník, šaty, kusy spodnej bielizne porozhadzované po chodbe, v izbe, plachty padajúce na koberec. Chcela by som zachovať tento neporiadok taký, aký bol, kde každý predmet znamenal určité gesto, určitú chvíľu a spolu vytvárali obraz, ktorého silu a bolesť pre mňa nikdy nedosiahne nijaký iný v nijakom múzeu. Samozrejme, umývala som sa až na druhý deň, aby som si uchovala spermu.

Počítala som, koľkokrát sme sa milovali. Mala som dojem, že v našom vzťahu zakaždým niečo pribudlo a že zároveň práve toto pribúdanie gest a rozkoše nás určite od seba vzdiali. Vyčerpávali sme

kapitál túžby. To, čo sme získali v kategórii telesnej intenzity, sme strácali v kategórii času.

Upadla som do polospánku a zdalo sa mi že spím v jeho tele. Nasledujúci deň som prežívala v akejsi strnulosti, v ktorej sa mi donekonečna prehrávalo jeho pohladenie, opakovalo sa slovo, ktoré povedal. Nepoznal obscénne francúzske výrazy, alebo možno nemal chuť ich používať, pretože preňho neboli zaťažené sociálnym zákazom, slová rovnako nevinné ako iné (ako by boli pre mňa hrubé slová v jeho jazyku). V prímestskom vlaku, v supermarkete som počula, ako šepká „láskaj mi pohlavie ústami“. Raz, ponorená do snenia, som na stanici metra Opera nechala odísť spoj, na ktorý som čakala, a ani som si to neuvedomila.

Toto umŕtvenie sa postupne rozplývalo, znovu som začala čakať na telefonát, s utrpením a úzkosťou, ktoré rástli úmerne k tomu, ako sa vzdŕľoval dátum posledného stretnutia. Podobne ako kedysi, keď som bola po skúške tým viac presvedčená, že som ju nespravila, čím viac času od nej uplynulo, tak teraz čím viac dní prešlo bez jeho zavolania, tým som si bola istejšia, že som opustená.

Jediné šťastné chvíle, okrem tých v jeho prítomnosti, som prežívala, keď som si kupovala nové šaty, náušnice, pančuchy a skúšala som si ich pred zrkadlom, ideál (nerealizovateľný) spočíval v tom, aby vždy videl iné šaty. Blúzke alebo novým lodičkám, ktoré zostali opustené ktovie kde, až kým neodišiel, venoval ledva päť minút. Vedela som, že handry sú úplne bezvýznamné, pokiaľ išlo o novú túžbu, ktorú by